

MORFOSINTAXI

CONTINGUTS

- ✓ **Gènere i nombre del substantiu i de l'adjectiu**
- ✓ **Concordances**
- ✓ **Articles**
- ✓ **Possessius**
- ✓ **Numerals**
- ✓ **Quantitatius**
- ✓ **Indefinits**
- ✓ **Verbs**
- ✓ **Pronoms personals tòpics**
- ✓ **Pronoms personals febles**
- ✓ **Pronoms relatius**
- ✓ **Preposicions**
- ✓ **Perífrasis verbals**
- ✓ **Verbs que regeixen preposició**
- ✓ **Veu passiva**
- ✓ **Conjuncions i locucions conjuntives**
- ✓ **Adverbis**

GÈNERE I NOMBRE DEL SUBSTANTIU I DE L'ADJECTIU

Adjectius cultes

A l'hora de flexionar els substantius i els adjectius, cal saber que hi ha alguns adjectius cultes acabats en *-ic* que fan el femení amb la forma *-qua*: *inic, iniqua, inics, iniquès / oblic, obliqua, oblics, obliquès / propinc, propinqua, propincs, propinquès / ventríloc, ventríloqua, ventrílocs, ventríloquès...* S'han d'evitar els falsos masculins singulars **inicu, *oblicu, *propincu, *ventrílocu*.

Canvis en el significat segons el gènere dels mots

- En català hi ha paraules que tenen un significat diferent segons si són masculines o femenines: *el vall / la vall, el canal / la canal...*
- Pel que fa al gènere d'alguns substantius, cal evitar les interferències d'altres llengües: *una anàlisi, les postres, els espínacs...*

Tot i mig

Els adjectius *tot i mig*, quan precedeixen un nom de lloc (ciutat, nació, etc.), generalment són invariables en gènere i en nombre: *mig Menorca, tot Europa*.

Cal tenir en compte, però, que davant un topònim femení singular precedit d'article hi ha la possibilitat de fer-hi concordar l'adjectiu *tot*: *tot sa Dragonera* o *tota sa Dragonera*. L'adjectiu *mig* concorda amb el topònim si s'elideix l'article: *mitja Dragonera*. Si l'article es manté, se sol utilitzar el sintagma *la meitat*: *la meitat de sa Dragonera*.

Plurals en -s o -ns

- Per raons etimològiques, la majoria de substantius i adjectius acabats en vocal tònica afegeixen *-ns* per fer el plural.
- En canvi, n'hi ha que, com que tenen una etimologia diferent, només afegeixen *-s*:
 - ✓ Els noms de les lletres: *les is...*
 - ✓ Els noms de les notes musicals: *els mis...*
 - ✓ Les partícules gramaticals: *els perquès, els peròs, els sinós...*
 - ✓ Paraules que no provenen del llatí o estrangerismes: *cafès, xampús, nus...*

Plurals de singulars acabats en -an

Algunes paraules agudes, generalment manlleus, mantenen *-n* en la forma de singular (singulars acabats en *-an*): *caiman, orangutan...*

Plurals especials

- Els mots femenins acabats en *-ç* i *-x*, i els mots masculins no aguts acabats en *-x*, formen el plural afegint *-s* al singular: (la) *falç*, (les) *falçs*; (el) *dúplex*, (els) *dúplexs*; (l') *índex*, (els) *índexs...*
- Hi ha mots que són invariables, com ara les paraules acabades en *-s* amb l'última vocal àtona (*fetus, messies...*).

Paraules que només tenen forma de plural

Hi ha noms que s'usen només en plural, encara que semànticament potser es refereixen a una única unitat: *postres, estovalles...*

CONCORDANCES

Concordança entre substantiu i adjectiu

Quan un adjectiu afecta dos o més substantius del mateix gènere, l'adjectiu va en plural i en el gènere dels noms. Per exemple: *Pantalons i calçat ben barats*. Però quan un adjectiu afecta dos o més substantius de diferent gènere, va en masculí plural. Per exemple: *Bicicletes i cotxes nous de trinca*.

Si l'adjectiu va davant dos o més substantius de gènere diferent, ha de concordar només amb el primer, tant en gènere com en nombre. Per exemple: *Alta qualitat i rendiment*.

Concordança en noms col·lectius

En general, quan el subjecte d'una oració és un nom col·lectiu usat en singular (*associació, colla, equip, exèrcit, família, grup, jovent, matrimoni, mainada, parella, personal, professorat, públic, ramat...*), el verb hi concorda en singular:

*L'equip ha organitzat una sortida amb l'entrenador.
El personal ha acceptat la proposta de la Direcció.*

Tanmateix, quan aquest nom es refereix a humans (especialment el mot *gent*), el verb també hi pot concordar en plural (concordança per sentit o *ad sensum*):

*La gent no va venir a l'assemblea.
Què volen aquesta gent?*

Concordança en noms col·lectius quantificadors

Quan el subjecte és un nom col·lectiu quantificador seguit d'un complement del nom en plural introduït per la preposició *de* (*la majoria de, el total de, un gran nombre de, una part de, un sector de...*), el verb pot anar tant en singular com en plural:

*La majoria dels treballadors no fa hores extres.
La majoria dels treballadors no fan hores extres.*

ARTICLES

Article personal

En registres formals és impropri fer servir l'article personal davant el nom de persones:

Barak Obama ha visitat les víctimes de de l'incendi. / *En Barak Obama ha visitat les víctimes de l'incendi.

Messi ha rebut el premi al millor jugador de la temporada. / *En Messi ha rebut el premi al millor jugador de la temporada.

De tota manera, es manté simbòlicament en algun cas: *el rei En Jaume* (però, *Jaume I*).

Majúscula o minúscula?

- Alguns topònims van precedits d'article. En el cas dels topònims catalans, l'article s'escriu en minúscula, llevat que es trobi a principi de línia o, en adreces, després del codi postal: *sa Ràpita, l'Horta, la Trapa, ses Salines, el Penedès, la Real*... També s'escriu en minúscula en el cas de topònims estrangers catalanitzats: *el Caire, la Manxa*...
- En el cas dels topònims estrangers no catalanitzats, l'article s'escriu en majúscula: *Las Palmas, La Rioja, Las Hurdes*...

Topònims catalanitzats i no catalanitzats

Un topònim catalanitzat és l'adaptació d'un nom de lloc forà. És una forma fixada i l'única possible que hem de fer servir en un text en català. No tots els topònims tenen adaptació i el fet que en tenguin és més aviat una qüestió de tradició d'ús, independentment de la procedència. Alguns topònims catalanitzats són: *la Xina, Nova York, Astúries, Osca, Polònia, Txèquia, l'Iraq*... Alguns topònims no catalanitzats són: *Chicago, Madrid, Huelva, Ciudad Real, Montecarlo*...

Consulta els dubtes de toponímia als webs <http://esadir.cat/toponims> i www.enciclopedia.cat.

Article salat o literari?

- En la majoria dels topònims de les Illes Balears podem fer servir tant l'article literari com el salat: *ses/les Salines, Cas/Cals Concos, es/el Mercadal*... Oficialment, però, els ajuntaments de les Illes Balears han registrat la forma amb l'article salat en el Registre d'Entitats Locals. Cal tenir en compte que hi ha topònims, que no corresponen a noms de municipis, que només s'usen amb l'article literari: *la Trapa, l'Horta* (Sóller), *la Mola* (Formentera), *la Bonanova, el Terreno, la Real* (Palma)...
- Els topònims estrangers amb article, tant els catalanitzats com els no catalanitzats, sempre van precedits de l'article literari: *la Xina, l'Escala, Las Vegas, Le Mans, O Grove*...

Apostrofació i contraccions

L'article que precedeix els topònims segueix les regles generals d'apostrofació i contracció en llengua catalana: *s'Hostalot, s'Ullastrar, els veïns des Castell* (i no *d'Es Castell*), *He estat al Caire una setmana* (no *a el Caire*), *la ciutat d'O Grove*...

Article lo amb valor neutre

Cal evitar l'article *lo* amb valor neutre en un registre formal i usar altres construccions. Les expressions amb *lo* tenen diverses solucions possibles i cal triar la més adequada en cada cas. No obstant això, l'article masculí *lo* es manté en expressions fossilitzades, com ara *tot lo dia* o *tot lo món*; per tant, aquest ús és correcte.

Expressions amb valor intensificador que eviten l'ús del lo neutre

Que n'és de freda, l'aigua de la mar («lo fría que es»)
Que n'ets d'espavilada; així segur que ningú no t'entabanarà!
Ajorna partir a l'estranger tant com puguis
Ja estàs prou estressada; no afegeixis al banyat!
Que n'ets, de bonica («lo bonita»)
Sí que en saps! («lo que sabes»)
És d'allò més agradable («de lo más agradable»)
Al més tard possible / Tan tard com puguis / Com més tard millor («lo más tarde posible»)
No ets prou gran («lo suficiente», «lo bastante»)

Expressions amb valor intensificador o d'admiració

Tan (...) com (...): Tan aviat com pugueu.
Com més/menys (...) millor/pitjor: Convé que acabeu com més aviat millor.
Que n'és de (...): Que n'és de beneit, aquest jove!
Tant com: El becari n'ha après tant com tu, d'escriure bé.

Article davant el nom dels dies de la setmana

- En general, no s'ha d'incloure article davant el nom dels dies de la setmana (habitualment, es fa referència al dia immediatament anterior o posterior):

Els encaputxats entraren a la botiga dissabte de matinada.

La reunió del TAMIB serà dilluns que ve.

- En canvi, hi ha altres casos en què l'article precedeix el dia de la setmana.

- ✓ Quan es tracta d'un dia de la setmana, fora de la setmana en curs, anterior o posterior respecte del present:

Han anunciat que tornaran emetre el documental sobre els paradisos fiscals el dimecres 2 de maig.

La conferència de Puyal és el dissabte 14 de març a la Biblioteca Jaume Fuster.

- ✓ Quan s'indica periodicitat, freqüència:

La biblioteca del campus té tancat el dissabte i el diumenge / els dissabtes i els diumenges = cada dissabte i cada diumenge

El diari del diumenge és més complet que el de cap altre dia = cada diumenge

Vaig a classe de clarinet els dimarts i els dijous = cada dimarts i cada dijous

- ✓ Quan es tracta d'una data assenyalada:

El Dijous Sant solem fer feina fins al migdia.

- A més, cal notar que quan els dies de la setmana duen modificadors al davant com ara *proper*, *pròxim*, *proppassat*, *passat*... duen article; en canvi, amb modificadors al darrere com *passat*, *que ve*, *de la setmana que ve*, *de la setmana passada*... s'usen sense article:

Anirem a la platja el proper dissabte.

El passat dijous els alumnes celebraren l'acte de final de curs.

Dimecres de la setmana que ve emetran un documental sobre Formentera.

El termini per presentar reclamacions va acabar dilluns passat.

POSSESSIUS

Usos del possessiu tònic

Darrere algunes locucions prepositives formades per un adverb de lloc, es poden emprar les formes tòniques dels possessius, en lloc del pronom personal fort. Les dues construccions són correctes, si bé la forma amb possessiu tònic és més genuïna:

Vine davant meu (al meu davant). / Vine davant mi.

L'enamorat està assegut darrere seu (al seu darrere). / L'enamorat està assegut darrere ella.

Sort que el cotxe que tingué l'accident no passà a prop vostre. / Sort que el cotxe que tingué l'accident no passà a prop de vosaltres.

Usos de llur i llurs

L'ús d'aquests possessius és d'àmbit culte o literari. Es poden emprar els possessius *llur/llurs* quan es fa referència a més d'un posseïdor.

- Una sola cosa o persona posseïda:

La parella [= més d'un posseïdor] i llur amic [= el seu amic] entraren a la sala en el moment àlgid de la trama.

- Més d'una cosa o persona posseïdes:

La parella [= més d'un posseïdor] i llurs amics [= els seus amics] entraren a la sala en el moment àlgid de la trama.

- No van mai precedits d'article:

Cada any els nins esperaven ansiosos que els Reis d'Orient els duguessin regals, però llur il·lusió s'esvaï quan saberen que tot era una mentida.

- Si solament hi ha un posseïdor, es fa servir el determinant possessiu fort:

**El seu germà i llurs llibres = el seu germà i els seus llibres.*

**El seu germà i llur al·lota = el seu germà i la seva al·lota.*

Estalvi del possessiu en usos abusius i incorrectes

En català solament hem d'emprar els possessius quan sigui necessari per entendre el sentit de l'oració. Convé fer-los servir únicament quan s'hagi d'establir una relació entre el posseïdor i la cosa posseïda.

Casos en què no s'empra el possessiu

	Exemples d'usos incorrectes o no recomanables	Forma correcta
Quan podem deduir la relació de possessió pel context de l'oració	<i>*Acluca els teus ulls.</i> <i>*La Llei regula aquest aspecte en el seu article 52.</i>	<i>Acluca els ulls.</i> <i>La Llei regula aquest aspecte en l'article 52. / L'article 52 de la Llei regula aquest aspecte.</i>
Quan la llengua fa servir altres recursos per expressar la relació de possessió i, per tant, el possessiu hi és de més	<i>*Sacsejava les branques amb el garrot perquè caiguessin les seves ametles.</i>	<i>Sacsejava les branques amb el garrot perquè en caiguessin les ametles.</i>
	<i>*No havia vist mai aquell home ni sabia el seu nom.</i>	<i>No havia vist mai aquell home ni en sabia el nom.</i>
	<i>*Va haver d'acalar-se per fermar els cordons de les seves sabates.</i>	<i>Va haver d'acalar-se per fermar-se els cordons de les sabates.</i>
	<i>*Va treure els seus diners de la seva butxaca.</i>	<i>Va treure els diners de la butxaca.</i>
	<i>*Amb el terratrèmol la finca quedà tan malmesa que la seva reconstrucció costarà un dineral.</i>	<i>Amb el terratrèmol la finca quedà tan malmesa que reconstruir-la costarà un dineral.</i>
	<i>*Presentaran la proposta al Parlament per a la seva provació.</i>	<i>Presentaran la proposta al Parlament per aprovar-la / perquè sigui aprovada.</i>

NUMERALS
Plural dels numerals cardinals

Els numerals cardinals només tenen plural quan s'usen com a substantius: *Aquesta avaluació he tret dos sets seguits...* En canvi, es mantenen invariables quan s'usen com a adjectius: *la dècada dels (anys) vuitanta...*

Formes d'ordinals per a usos concrets

Alguns numerals ordinals admeten formes alternatives per a usos concrets (*Té un dècim de loteria*) i, en certs casos, s'usen nominalitzats per fer referència als intervals musicals (*una quinta, una sexta, una sèptima, una octava*) o a les combinacions de versos (*una octava, una dècima*):

Ordinal	Forma alternativa per a usos concrets
<i>tercer</i>	<i>terç, terça, terços, terces</i>
<i>cinquè</i>	<i>quint, quinta, quints, quintes</i>
<i>sisè</i>	<i>sext, sexta, sextos, sextes</i>
<i>setè</i>	<i>sèptim, sèptima, sèptims, sèptimes</i>
<i>vuitè</i>	<i>octau, octava, octaus, octaves</i>
<i>desè</i>	<i>dècim, dècima, dècims, dècimes</i>
<i>vintè</i>	<i>vigèsim, vigèsima, vigèsims, vigèsimes</i>
<i>trentè</i>	<i>trigèsim, trigèsima, trigèsims, trigèsimes</i>
<i>quarantè</i>	<i>quadragèsim, quadragèsima, quadragèsims, quadragèsimes</i>

Cal tenir en compte que les formes *quint, sext, sèptim, octau* i *dècim* es mantenen en la llengua corrent, mentre que en usos més formals hi ha tendència a adoptar les formes *cinquè, sisè, setè, vuitè* i *desè*, respectivament.

Formes i usos dels numerals múltiples

Els numerals multiplicatius expressen el nombre de vegades que s'augmenta una entitat i, amb l'excepció del mot *doble*, presenten flexió de gènere (masculí i femení):

Multiplicador	Masculí	Femení
2	<i>doble (o duple)</i>	<i>doble (o dupla)</i>
3	<i>triple</i>	<i>tripla</i>
4	<i>quàdruple</i>	<i>quàdrupla</i>
5	<i>quíntuple</i>	<i>quíntupla</i>
6	<i>sèxtuple</i>	<i>sèxtupla</i>
7	<i>sèptuple</i>	<i>sèptupla</i>
8	<i>òctuple</i>	<i>òctupla</i>
9	<i>nònuple</i>	<i>nònupla</i>
10	<i>dècuple</i>	<i>dècupla</i>
100	<i>cèntuple</i>	<i>cèntupla</i>

Els numerals multiplicatius, en general, són invariables i poden expressar:

- El nombre de vegades que s'augmenta una entitat: *Vint-i-vuit és un nombre quàdruple de set* (quatre vegades set).
- El nombre d'entitats designats pel nom: *La novel·la narra un doble assassinat* (dos assassinats).
- El nombre de components de què consta l'entitat: *Va guanyar la medalla amb un triple salt mortal* (tres salts); *Volien una habitació doble* (de dues places).

Tan sols en els llenguatges d'especialitat els multiplicatius admeten formes variables pel que fa al gènere: *En l'article es presenten els resultats de l'aplicació d'una dosi tripla/triple de medicació durant la primera setmana del tractament*.

El valor dels multiplicatius sovint s'expressa per mitjà de la perífrasi 'x vegades més'. Aquesta perífrasi, de fet, és el procediment més habitual, sobretot en els casos superiors a

quàdruple (*un preu deu vegades més gran que aquest...*).

D'altra banda, hi ha numerals multiplicatius que es refereixen a les persones nascudes en el mateix part: *bessó, bessona, trigemin, trigèmina...* En el mateix sentit també es fa servir l'expressió *una bessonada de+nombre*, o bé *nombre+bessons*: *Ha tingut quadrigèmins; Ha tingut una bessonada de quatre o Ha tingut quatre bessons...*

Representació dels numerals amb xifres romanes

Els numerals ordinals se solen representar amb xifres romanes:

- Darrere noms amb majúscula inicial (noms d'emperadors, faraons, reis, papes, etc.): *Constantí I, Ramsès II, Alfons V, Joan XXIII...*
- Per indicar els segles: *segle XXI...*
- Darrere el nom d'assignatures consecutives: *Lingüística I, Lingüística II...*
- Darrere capítols, volums, llistes...: *capítol VIII, vol. V...*
- Davant el nom d'esdeveniments periòdics: *II Congrés Internacional de Radiologia...*

Els ordinals escrits en xifres romanes superiors a deu se solen llegir com a cardinals: *Ramsès II* (segon), però *Joan XXIII* (vint-i-tres). Els segles es llegeixen com a cardinals; alguns inferiors a deu, però, es poden llegir també com a ordinals: *el segle XVI* (setze), *el segle IV* (quatre o quart)...

QUANTITATIUS

Quantitatius

- *Bastant, bastanta, bastants, bastantes*

El quantitatiu *bastant* perviu en el registre formal usat sense variació de gènere, al costat de l'ús variable: *bastant farina / bastanta farina, bastants gallines / bastantes gallines*.

- *Gaire, gaires*

El quantitatiu *gaire* era, inicialment, invariable. Actualment, l'ús invariable es manté en els parlars baleàrics: *El debat ha començat sense gaire introduccions*. De tota manera, també és correcte l'ús variable: *El debat ha començat sense gaires introduccions*.

- *Un grapat de i gens ni mica de*

Les locucions quantitatives *un grapat (de) i gens ni mica (de)* són invariables i indiquen la quantitat d'un conjunt de coses o de persones, sense precisar-la numèricament. Quan s'usen com a determinatius s'intercala la preposició *de* i el substantiu que precedeixen.

Un grapat (de) s'usa amb noms comptables per designar una quantitat considerable, un conjunt: *Feia un grapat d'anys que no t'havia vist; Quants d'anys fa que no et veia? Un grapat*.

Gens ni mica (de) s'usa en frases negatives i amb noms incomptables, per indicar quantitat o intensitat nul·la. Equival a 'absolutament gens': *No té gens ni mica de son; Tens son? Gens ni mica*.

- *Negació de massa i de molt*

Massa significa 'en excés': *Hi havia massa gent*.

Molt significa 'en grau considerable' i és el contrari de *poc*: *Ha nevat molt*.

En frases negatives:

- ✓ Hem de substituir *molt* i *massa* per *gaire* o *gairees*: *No ha caminat gaire; No ha nevat gaire; No hi havia gaires persones.*
- ✓ Només hem de reservar el quantitatiu *massa* per quan vulguem expressar el significat de 'en un grau excessiu'. *No beguis massa aigua, que et farà mal.*

INDEFINITS

Indefinits

- El plural de *qualsevol* és *qualssevol*: *No eren unes persones qualssevol*. La forma del singular i la del plural tenen la mateixa pronunciació, cosa que segurament ha afavorit la formació del plural analògic **qualsevols*, no acceptable. Aquest indefinit també presenta la forma arcaïtzant *qualsevulla* (pl. *qualssevulla*). Amb el sentit de 'a qualsevol lloc' hi ha la forma arcaica *onsevulla* (pl. *onssevulla*).
- *Altra cosa* és una locució indefinida equivalent al pronom indefinit *altre*: *No podem fer altre que esperar. / No podem fer altra cosa que esperar*. Una altra locució molt usual amb el mateix significat que *altre* o *altra cosa* és *res més que*: *No podem fer res més que esperar*.
- Les formes *ambdós* i *ambdues* són inherentment plurals i s'usen en registres formals com a determinants (*Ambdós germans varen rebre el premi*) o com a pronoms (*Ambdós sabien que la competició era dura*). Són equivalents a *tots dos, totes dues; els dos, les dues; l'un i l'altre, l'una i l'altra*, les quals són formes més planeres i usuals (sobretot en el llenguatge informatiu): *totes dues organitzacions; les dues organitzacions; totes dues*.
- *Cadascú* i *cada u*, formes invariables, són pronoms: *Cadascú / cada u* ('tota persona sense distinció, tothom distributivament') *que faci el que vulgui*. En canvi, *cadascun* i *cada un* són determinants i apareixen davant un nom. Tenen flexió de gènere (*cadascuna* i *cada una*): *Cada un / cadascun dels participants rebrà un premi; Cada una / cadascuna de les participants rebrà un premi*.
- L'expressió *en tal* i *en tal altre* s'usa com a pronom. Ocupa el lloc dels noms de persones que no s'esmenten: *En saber-ho en tal i en tal altre, no riuran tant*.
- *Quelcom* s'usa com a pronom. Designa una cosa indefinida i és equivalent a *alguna cosa*: *En aquesta història hi ha quelcom que no encaixa*.
- Les formes *vari*, *vària*, *varis* i *vàries* són adjectius que signifiquen 'que és divers, diferent, de distinta mena': *remeis varis, de tonalitats vàries, productes de qualitat vària...* No es poden emprar com a adjectius indefinits i van sempre darrere el substantiu. Així doncs, és incorrecte dir **Hi havia vàries persones nedant*. S'ha de dir *Hi havia diverses persones nedant* o bé *Hi havia algunes / unes quantes / diferents... persones nedant*.
- Els indefinits *mateix*, *mateixa*, *mateixos*, *mateixes*, quan s'usen per emfasitzar la persona, animal o cosa de què es parla (*Els mateixos botxins ploraven*), són equivalents a les construccions *en persona* o *fins i tot*, però mai a les formes *propí*, *pròpia*, *propis* i *pròpies*, que tenen valor possessiu: *Els mateixos botxins / els botxins mateixos / els botxins en persona / fins i tot els botxins ploraven* [i no **els propis botxins*].
- No és correcte l'ús de *mateix* (i variants) com a pronom, per substituir un element expressat abans: **Va presentar el llibre i va parlar molt bé del mateix. *Avui s'ha fet*

l'analítica; el resultat de la mateixa és positiu. Per evitar repeticions, es poden cercar alternatives, segons els casos, com és ara prescindir de l'element o substituir-lo per un pronom feble o un pronom relatiu: Va presentar el llibre i en va parlar molt bé. Avui s'ha fet l'analítica; el resultat és positiu. / Avui s'ha fet l'analítica, el resultat de la qual és positiu.

VERBS

El mode verbal

- El mode indicatiu expressa una acció real i objectiva.
- El mode subjuntiu expressa un desig o una possibilitat.
- El mode imperatiu expressa una ordre, una instrucció o una prohibició.

El temps verbal

El temps expressa en quin moment es realitza l'acció verbal en relació amb el moment en què hom parla. Els temps fonamentals són passat o pretèrit ('abans'), present ('ara') i futur ('després').

Distingim entre temps simples, formats per una sola paraula; temps composts, formats per més d'una paraula (l'auxiliar *haver* i el participi del verb que es conjuga), i temps o formes perifràstics, que són agrupacions que expressen una sola idea verbal (l'auxiliar *anar* i l'infinitiu del verb principal).

Exemples:

Simple: *pintava*

Compost: *havia pintat*

Perifràstic: *va pintar*

Les conjugacions verbals

Les conjugacions s'utilitzen per organitzar les desinències que s'afegeixen a l'arrel verbal: modes, temps, nombre i persona. Exemples: *cant-ar*, *cant-en*.

Hi ha tres conjugacions: la primera (desinència *-ar*), la segona (desinències *-re* i *-er*) i la tercera (desinència *-ir*). Els verbs de la primera conjugació segueixen el model del verb *cantar*; els de la segona, el dels verbs *témer* i *batre*, i els de la tercera, el dels verbs *dormir* i *servir*.

Si teniu dubtes sobre qualsevol forma verbal, podeu consultar el portal de consultes lingüístiques Optimot (<https://aplicacions.llengua.gencat.cat/llc/AppJava/index.html>). L'opció «Verbs conjugats» del cercador ofereix la possibilitat de conèixer la conjugació de qualsevol verb a partir de la conjugació completa dels verbs model. A més, té en compte els diversos parlars del domini lingüístic català: cada taula recull les formes més generals i les variants que són pròpies de les varietats geogràfiques. Així, hi podeu trobar les variants entre parèntesis, al costat de les formes generals —per exemple: *cantem* (*cantam*)— o al peu de la conjugació, sota l'epígraf «Altres variants» —per exemple: (*present d'indicatiu*) *nosaltres deim*, *vosaltres deis* (*balear*).

Remarques sobre l'ortografia d'alguns verbs

Els verbs acabats en vocal + *-ar* duen dièresi en les tres persones del singular i la tercera del plural del present de subjuntiu: *suar* (*suï, suïs, suï/suïn*)...

La conjugació dels verbs *poder* i *voler* presenta les vocals *o* i *u*: s'escriuen sempre amb *o*, llevat de la primera persona del present d'indicatiu, el present de subjuntiu i l'imperatiu, que s'escriuen amb *u*.

<i>Present d'indicatiu</i>	<i>Present de subjuntiu</i>	<i>Imperfet de subjuntiu</i>	<i>Imperatiu</i>
vull	vulgui	volgués	
vols	vulguis	volguessis	vulgues
vol	vulgui	volgués	vulgui
volem	vulguem	volguéssim	vulguem
voleu	vulgueu	volguéssiu	vulgueu
volen	vulguin	volguessin	vulguin

El condicional

Les correlacions de temps verbals en les oracions condicionals són les següents:

- Present d'indicatiu > futur (única combinació possible en qualsevol registre)
Si m'avisés, vindré.
- Pretèrit imperfect de subjuntiu > condicional (única combinació possible en qualsevol registre)
Si m'avisessis / m'avisassis, vindria.
- Pretèrit plusquamperfet de subjuntiu > condicional compost (combinació tradicional i preferible en els registres formals)
Si m'haguessis avisat, hauria vingut.

Les formes verbals pròpies de les Illes Balears

L'ús de la varietat estàndard no impedeix la presència de les formes pròpies de les Illes Balears que són correctes i admeses per l'Institut d'Estudis Catalans.

Coherència en l'ús de les formes verbals

Cal tenir cura de no mesclar en un mateix text formes pròpies d'àmbits territorials diferents, encara que totes siguin correctes, per tal de mantenir l'adequació i la coherència del text.

Conjugació dels verbs acabats en -ènyer i -ànyer

La majoria de verbs de la segona conjugació són irregulars.

En els parlars baleàrics, els verbs acabats en *-ènyer* i *-ànyer*, com ara *fènyer*, *pertànyer*, *plànyer*, *atènyer*, *empènyer* i *estrènyer* (i derivats), són irregulars. A Mallorca i Menorca, la primera persona del present d'indicatiu, el present de subjuntiu, el passat simple i l'imperfet de subjuntiu dels verbs esmentats presenten formes velaritzades (és a dir, un so velar *c* o *g* que no apareix en l'arrel del verb): *estrenc*, *estrenqui*, *estrenguérem*, *estrenqués...*

Els verbs *fènyer*, *pertànyer* i *plànyer* també poden tenir la forma velaritzada en el participi: *fenyut* o *fengut*, *pertanyut* o *pertangut* i *plangut* o *planyut*.

En els participis dels verbs *empènyer*, *constrènyer*, *restrènyer* i *atènyer* l'accent recau en l'arrel: *empès*, *constret*, *restret* i *atès*.

Participis irregulars

Molts verbs de la segona conjugació, sobretot els verbs amb formes velaritzades, tenen el participi irregular.

- Participi en *-lt*: *moldre* > *molt*, *resoldre* > *resolt*...
- Participi en *-st*: *respondre* > *respost*, *compondre* > *compost*, *veure* > *vist*...
- Participi en *-s*: *fondre* > *fos*, *prendre* > *pres*, *tondre* > *tos*, *confondre* > *confós*...
- Participi en *-ès*: *encendre* > *encès*, *prometre* > *promès*, *permetre* > *permès*...
- Participi en *-ut*: *coure* > *cogut* (o *cuit*), *ploure* > *plogut*...

També hi ha algun verb de la primera i de la tercera conjugació que presenta un participi irregular, com ara *matar* > *mort*, *despertar* > *despert*, *obrir* > *obert*, *omplir* > *omplert* (o *omplit*), *descobrir* > *descobert*, *fugir* > *fugit* (o *fuit*), *imprimir* > *imprès*...

Ús del participi

El participi pot expressar una acció simultània o anterior al verb principal. L'ús del participi amb valor absolut funciona com una frase subordinada dins la frase principal: *Superada la prova, passaren a la segona fase*.

Concordança del participi

El participi es pot fer concordar, en gènere i nombre, amb el complement directe quan aquest apareix representat per un pronom feble de tercera persona (*el, la, els, les* i *en*), o pot mantenir invariable la forma masculina singular. La concordança se sol mantenir en els registres formals:

Hem vist les notícies: les hem vistes pel Canal 3/24.

Hem vist les notícies: les hem vist pel Canal 3/24.

Fer servir la concordança pot ser útil per desfer ambigüitats:

He vist en Roc i na Marina. L'he trobat més jove.

He vist en Roc i na Marina. L'he trobada més jove.

En canvi, és incorrecte fer concordar el participi amb el complement del nom, representat pel pronom feble *en*:

N'he sentit la darrera part [de la peça musical] i m'ha semblat boníssima.

**N'he sentida la darrera part i m'ha semblat boníssima.*

Ús del gerundi

La funció del gerundi és bàsicament adverbial.

El gerundi només és correcte quan es refereix a una acció anterior o simultània al verb principal:

Anava pel passadís xiulant. (acció simultània)

Aparcant el cotxe es va trobar amb la comptable de l'empresa. (acció anterior)

L'ús del gerundi amb valor condicional també és correcte. En aquest cas, el gerundi expressa una condició respecte a l'oració principal:

Comprant dos productes d'aquesta marca, te'n regalen un altre.

Les construccions amb gerundi de posterioritat o de conseqüència són incorrectes:

**Va pegar amb el cap a la paret, perdent a l'acte el coneixement.*

Va pegar amb el cap a la paret i va perdre a l'acte el coneixement.

**La junta directiva va llegir l'acta, publicant-la de seguida.*

La junta directiva va llegir l'acta i la va publicar de seguida.

Una manera fàcil per saber si el gerundi és correcte és col·locar la frase on hi ha el gerundi al davant. Si la frase té sentit vol dir que és correcta; si la frase no s'entén, és incorrecta:

**La prova li anà molt bé, obtenint una bona puntuació final.*

**Obtenint una bona puntuació final, la prova li anà molt bé.*

PRONOMS PERSONALS TÒNICS

Recordau!

En registre formal, darrere les preposicions *a, amb, de, en, per* i *per a* es fa servir la forma *mi* del pronom personal tònic de primera personal del singular.

Usos de les formes *jo* i *mi* darrere algunes preposicions

- En general, en català es fa servir la forma *mi* després de qualsevol preposició: *a mi, contra mi, sense mi, per a mi...*
- En els parlars baleàrics, però, es tendeix a usar el pronom *jo* darrere d'una preposició tònica: *davant jo, darrere jo, sense jo...* Aquest ús s'accepta en qualsevol registre. Quan es tracta d'una preposició àtona, però, l'ús de *jo* no s'accepta en un registre formal. En aquestes situacions, s'ha d'utilitzar el pronom *mi* (*amb mi, per mi...*).

Parlars baleàrics	
Preposició tònica (<i>davant, sense, contra, cap a...</i>)	<i>Jo</i> en qualsevol registre
Preposició àtona (<i>a, amb, per, per a...</i>)	<i>Mi</i> en registres formals <i>Jo</i> en registres informals

- Es fa servir *mi* després de les preposicions compostes *fins a* i *cap a*: *Vine cap a mi ara mateix.*
- Es fa servir *jo* quan la preposició afecta dos o més termes coordinats: *Entre tu i jo no hi ha secrets.*

PRONOMS PERSONALS FEBLES

Valor possessiu del pronom en

En alguns casos, el pronom feble *en* pot expressar un sentit equivalent a un possessiu. Això es produeix quan el pronom substitueix el possessiu que determina un complement directe que no és persona o un atribut:

**Va aprovar la seva estructura. / Va aprovar-ne l'estructura. [la seva estructura és el CD]*

**He enllestit les postres noves i ara el xef avaluarà la seva textura. / He enllestit les postres noves i ara el xef n'avaluarà la textura. [la seva textura és el CD]*

**El Noucentisme és un important moviment literari català i Eugeni d'Ors va ser un dels seus màxims representants. / El Noucentisme és un important moviment literari català i Eugeni d'Ors va ser-ne / en va ser un dels màxims representants. [un dels seus màxims representants és l'atribut]*

En altres casos, amb la finalitat que no resulti una frase molt forçada o incorrecta, a vegades és necessari canviar l'estructura:

**Us tramet l'informe per al seu estudi i anàlisi. / Us tramet l'informe perquè l'estudieu i l'analitzeu.*

Alerta!

Si es refereixen al mateix antecedent, és incorrecte emprar alhora el possessiu i el pronom *en*: **Jordi Rosselló Lliteres fundà la Banda de Música de Santa Margalida i en va ser el seu primer director. / Jordi Rosselló Lliteres fundà la Banda de Música de Santa*

Margalida i en va ser el primer director.

Hi ha casos en què usar el pronom *en* resulta forçat o, fins i tot, incorrecte, i és necessari mantenir el possessiu: **Vaig anar a cercar na Neus a la botiga, però només n'hi vaig trobar el fill. / Vaig anar a cercar na Neus a la botiga, però només hi vaig trobar el seu fill.*

Recordau!

- Quan es combinen dos o més pronoms febles, l'ordre general és aquest: complement indirecte (CI) / complement directe (CD) / altres complements (CC/CPrep).

Cada dia em pos colònia. > Cada dia me'n pos. [em (CI) / en (CD)]

- Quan es combina el pronom *li* (CI) amb *el*, *la*, *els* i *les* (CD), s'altera l'ordre general i *li* es transforma en *hi*:

li + el > li'l > l'hi

li + la > li la > la hi

li + els > li'ls > els hi

li + les > li les > les hi

- Les formes *li'l*, *li la*, *li'ls* i *li les*, pròpies del català antic, es fan servir habitualment en valencià.
- Quan el pronom *li* es combina amb els pronoms *en* o *ho*, l'ordre general es manté. El resultat són les combinacions *li'n* i *li ho*:

Li'n donaré (, de galetes, a ton pare).

Li ho donaré (, això, a ton pare).

En aquests casos, les formes *n'hi* (*N'hi donaré, de galetes, a ton pare.*) i *l'hi* (*L'hi donaré, això, a ton pare.*) només són admissibles en els registres informals.

Recordau!

- Encara que són iguals o molt semblants fonèticament, cal no confondre les formes *li*, *l'hi* i *li hi*. En cada cas, cal tenir en compte el referent de cada pronom i la funció sintàctica que fa en la frase.
- En un registre formal no és admissible reduir les combinacions *la hi* i *li ho* a *l'hi*.

Ús de la forma *se* davant els verbs començats per consonant sibilant

És recomanable fer servir la forma plena *se* davant els verbs començats per *s-*, *ce-*, *ci-* i *x-*: *L'acte se celebrarà a la sala de plens.*

Els pleonasmes

Es produeix un *pleonasme* o *duplicació* quan en una mateixa oració apareixen amb la mateixa funció sintàctica un pronom i el nom que representa: *A mi m'agrada molt el nou llibre de Sebastià Alzamora.* [*a mi* i *m'* fan referència a la mateixa persona i fan la mateixa funció sintàctica.]

Pleonasmes correctes:

- Pleonasme amb un pronom personal fort i un de feble: *A tu t'acompanyarà ton pare, que jo no puc.*
- Pleonasme per anticipació d'un component gramatical: *A la meva fillola li he regalat un conte interactiu.*
- Pleonasme per repetició d'un component gramatical perquè la informació sigui més clara o per donar-hi èmfasi; la coma hi és obligatòria: *Ningú no la coneix, aquesta teoria.*

Pleonasme no acceptable en un registre formal:

- Presència del pronom feble i del nom que el representa, per aquest ordre, i sense coma: **Li diré al professor que no he pogut fer tots els exercicis.*

En aquest cas, les formes adequades són:

- ✓ *Li diré que no he pogut fer tots els exercicis.*
- ✓ *Diré al professor que no he pogut fer tots els exercicis.*

Combinacions pronominals de més de dos pronoms

En català és possible combinar fins a tres pronoms febles, i rarament quatre:

Me la hi vaig trobar tota contenta. [*Em vaig trobar na Montserrat tota contenta a la biblioteca.*]

Se me n'hi ficaren dues, de busques dins l'ull.

Recordau!

- El pronom de complement indirecte de tercera persona és *li* en singular i *els* en plural; per tant, es fa servir la mateixa forma tant per al masculí com per al femení:
Li vaig contar tot el que havia passat a la festa. [a en Jaume] / Vaig contar-li tot el que havia passat a la festa.
Li vaig contar tot el que havia passat a la festa. [a na Mireia] / Vaig contar-li tot el que havia passat a la festa.
Els vaig enviar aquests paquets ahir. [a les empreses] / Vaig enviar-los aquests paquets ahir.
Els vaig enviar aquests paquets ahir. [als convidats] / Vaig enviar-los aquests paquets ahir.
- Aquestes són les combinacions de la forma del plural amb un pronom de complement directe de tercera persona:
els + el > els el
els + la > els la
els + els > els els
els + les > els les
els + en > els en
els + ho > els ho

En un registre formal, aquestes darreres combinacions no es poden reduir a **els hi* en cap cas.

PRONOMS RELATIUS

Recordau!

Els pronoms relatius

Els pronoms relatius (*que, qui, on, el qual...*) són elements d'enllaç per a la construcció d'oracions compostes. En les oracions subordinades de relatiu, el pronom substitueix un element de l'oració principal, anomenat *antecedent*, i té una funció sintàctica dins l'oració subordinada.

El darrer llibre que he llegit és una novel·la negra.

- Oració principal: *El darrer llibre [...] és una novel·la negra.*
- Oració subordinada de relatiu: *que he llegit*. Aquí el pronom relatiu *que* substitueix l'antecedent *llibre* i fa la funció de complement directe dins l'oració subordinada (*he llegit el llibre*).

Cal distingir entre el pronom relatiu *que* i la conjunció *que*. Quan es tracta d'una conjunció, simplement és un element d'enllaç que no té antecedent ni fa cap funció dins l'oració subordinada: *M'agradaria que llegissis aquesta novel·la negra. (que conjunció)*

A diferència del pronom relatiu, la conjunció *que* mai no va precedida de preposició: *Tenc la impressió que plourà.*

Què: pronom relatiu invariable

El pronom relatiu *què* (amb accent) apareix sempre darrere preposició i el seu antecedent es refereix a coses: *L'autobús amb què he vingut anava ple.*

Aquest pronom és intercanviable amb la forma de relatiu *article + qual*: *L'autobús amb el qual he vingut anava ple.*

Quan l'antecedent és de persona, el pronom utilitzat és *qui*: *La telefonista amb qui he parlat ha estat amable.*

Cal distingir entre el pronom *què* interrogatiu i el pronom *què* relatiu:

- *Vull saber de què parlau* (oració interrogativa indirecta: el pronom no té antecedent i es pot substituir per *quina cosa*).
- *Vull saber quin és el tema de què parlau* (oració subordinada de relatiu: l'antecedent és tema i el pronom es pot substituir per *del qual*).

Pronom relatiu neutre

Quan el pronom relatiu no té com a antecedent un nom, sinó tota una oració, s'utilitza el pronom relatiu neutre. Les formes d'aquest pronom són *la qual cosa*, *cosa que* o *fet que*:

Li han renovat el contracte, la qual cosa / cosa que / fet que em satisfà molt.

En aquest cas, tota l'oració principal (*Li han renovat el contracte*) funciona com a antecedent i subjecte de la subordinada. L'oració introduïda amb la forma de relatiu neutre s'ha de separar de la principal amb una coma.

La forma *la qual cosa* pot anar precedida de preposició; en canvi, *cosa que* i *fet que* només funcionen com a subjecte i complement directe i, per tant, no van mai precedits de preposició:

Li han renovat el contracte, per la qual cosa / amb la qual cosa continuarà a la mateixa empresa.

Finalment, és incorrecte fer servir en aquestes oracions les construccions *el que*, *el qual*, **lo que* i **lo qual*:

**Li han renovat el contracte, el que em satisfà molt.*

Pronoms relatius amb valor possessiu

Quan el pronom relatiu té valor possessiu, la forma que s'ha de fer servir és el relatiu compost (*el qual, la qual, els quals, les quals*, precedits de la preposició *de*):

- L'edifici, l'arquitecte del qual és danès, ja està acabat.*
- ✓ Oració principal: *L'edifici ja està acabat.*
 - ✓ Oració de relatiu: *l'arquitecte del qual* (de l'edifici) *ja està acabat.*

Aquesta construcció és la que en castellà fa servir la forma *cuyo/a*.

El relatiu compost concorda en gènere i nombre amb l'antecedent i va sempre darrere el nom que complementa (mai no va a l'inici d'oració):

**L'edifici, del qual l'arquitecte és danès, ja està acabat.*

La construcció *nom + de + article + qual* és poc habitual en el registre col·loquial, context en què el relatiu possessiu se sol resoldre amb altres construccions, algunes igualment correctes, que expressen el mateix significat.

El guarda l'uniforme del qual és verd acaba de sortir.

Construccions en un registre col·loquial:

- El guarda que té l'uniforme verd acaba de sortir.* (verb *tenir*, correcte)
- *El guarda que el seu uniforme és verd acaba de sortir.* (possessiu, incorrecte)
- *El guarda que l'uniforme és verd acaba de sortir.* (*que*, incorrecte)

Ús correcte de la forma article + que

Les formes *el que, la que, els que* i *les que* (precedides o no de preposició) tenen un ús restringit, però són correctes quan l'article es pot substituir pel demostratiu equivalent (*aquell que, aquella que, aquells que, aquelles que, allò que*).

La teva opinió i la que va exposar na Maria són distants.
Estudiaré amb aquest llibre i amb el que em deixares.

Podem dir:

La teva opinió i aquella que va exposar na Maria són distants. / Estudiaré amb aquest llibre i amb aquell que em deixares.

Si el pronom es refereix a persones, també es pot fer servir el relatiu personal *qui*:

El qui / El que argumenti millor guanyarà el debat.

Recordau!

Aquesta construcció no és correcta si equival a *article + qual* o bé al pronom *què* (amb accent):

**L'avió amb el que he viatjat duia retard.*

Les opcions vàlides són:

L'avió amb el qual he viatjat duia retard.
L'avió amb què he viatjat duia retard.

Oracions de relatiu substantives

Són les que van introduïdes per un pronom relatiu (*qui, el que, les qui...*) i que fan la funció sintàctica d'un substantiu (subjecte, complement directe, atribut...). L'oració subordinada equivala un sintagma nominal i el pronom relatiu no té antecedent perquè està elidit, se sobreentén o és genèric (*la gent que, allò que...*):

- *Sempre comenta el que llegeix en el diari.* L'antecedent és genèric (*allò*) i podem substituir l'oració subordinada per un sintagma nominal, el qual fa la funció de complement directe: *Sempre comenta els articles del diari.*
- *Qui vulgui intervenir pot fer-ho.* L'antecedent és genèric (*les persones*) i l'oració subordinada fa la funció de subjecte de la principal: *Les persones que vulguin intervenir poden fer-ho.*
- *He llegit la versió digital i la que es publica en paper.* L'antecedent està elidit (*la «versió» que publica en paper*); l'oració subordinada forma part del complement directe de la principal.

En aquestes oracions, poden aparèixer les formes *que* o *qui* en diferents contexts

Qui: pot anar precedit d'un article (amb el mot *tots* davant), d'un demostratiu o dels mots *tothom* o *qualsevol*; es refereix a persones, i pot anar darrere preposició.

- *Qui no tengui invitació no podrà passar.* (persona, sense article)
- *Tots els qui vulguin una foto hauran d'esperar.* (persona, amb article precedit de *tots*)
- *Dona la paraula a qui ha parlat menys.* (persona, darrere preposició)
- *Això ho sap tothom qui ha estat a la presó.* (persona, darrere *tothom*)

Que: ha d'anar precedit necessàriament d'algun dels mots que poden precedir el relatiu *qui*; pot referir-se a persones o coses, i pot anar darrere preposició.

- *He fet el que havíem acordat.* (cosa, amb article)
- *Tots els que no han vingut no tindran el certificat.* (persona, amb article precedit de *tots*)
- *Necessit el telèfon de les que s'han apuntat.* (persona, darrere preposició, antecedent elidit)

Ho podeu demanar a qualsevol que s'hi hagi apuntat. (persona, darrere preposició + *qualsevol*)

Els pleonasmes en les oracions de relatiu

La llengua espontània tendeix a fer pleonasmes (duplicacions pronominals) en les construccions de relatiu, és a dir, a inserir en l'oració un pronom feble que té el mateix antecedent que el pronom relatiu, de manera que es duplica innecessàriament un complement.

**El periodista, a qui li toca moderar el debat, no ha arribat.*

Es repeteix dues vegades el complement indirecte, amb el relatiu *qui* i amb el pronom feble *li*, els quals tenen un mateix antecedent: *el periodista*.

En registres formals no és adequada aquesta duplicació pronominal, per la qual cosa s'ha d'evitar:

El periodista, a qui toca moderar el debat, no ha arribat.

No obstant això, de vegades el pronom *en* apareix en l'oració de relatiu perquè hi ha un quantificador: *En el debat s'ha arribat a algunes conclusions, de les quals el moderador n'ha destacat dues*. En aquest cas, no es tracta d'una duplicació pronominal i, per tant, la presència del pronom és correcta.

PREPOSICIONS

Les preposicions a, en, amb i de

• La preposició *a*

Normalment, el complement directe no va precedit de la preposició *a*. Això no obstant, és correcte fer-la servir davant els pronoms *tothom/ningú/algú/altri/qui/el qual*: *El gerent ha convidat tothom a la reunió*. Però també: *El gerent ha convidat a tothom a la reunió*.

A més, s'usa:

- ✓ En expressions de reciprocitat: *S'apreciaven l'un a l'altre*.
- ✓ En la construcció *res / alguna cosa / quelcom + a + infinitiu*: *Alguna cosa a dir*.
- ✓ En la locució preposicional *al cap de*: *Va tornar al cap de vint minuts*. [Atenció! L'ús de la contracció *als*, en aquest context, és incorrecta: **Va tornar als vint minuts*.]

• La preposició *en*

S'usa:

- ✓ Per indicar moviment: *en + un / algun / aquest*: *Veniu en aquesta habitació*.
- ✓ Per indicar el lloc on succeeix una cosa (en sentit figurat): *Ens ho explicaren en el curs*.
- ✓ En expressions temporals amb matís de durada: *En els anys que venen, hem de duplicar les vendes*.

• La preposició *amb*

- ✓ S'usa en expressions com ara *anar amb compte* o *veure-s'hi amb cor*.

• La preposició *de*

S'usa:

- ✓ En sentit partitiu: *Gairebé tots els alumnes són aplicats; només n'hi ha un de poc feiner.*
- ✓ Seguida de noms anticipats i duplicats a través del pronom *en*: *De savis, en conec pocs.*
- ✓ En expressions com ara *diferent de, escapar de, cosit de...*: *Ella és molt diferent de tu.*

A més, hi ha verbs que regeixen aquestes preposicions: *arriscar-se a, aprofundir en, recordar-se de, relacionar-se amb...*

Les preposicions *per* i *per a*

- S'usa *per*:

- ✓ En expressions temporals o de lloc: *Hi ha turistes per tota la ciutat.*
- ✓ En expressions de causa: *Ho ha fet per enveja. / Tot això li ha passat per no fer cas dels nostres consells.*
- ✓ En expressions de mitjà: *Compra-ho per Internet.*
- ✓ En el complement agent: *Elaborat per gent qualificada.*

- S'usa *per a*:

- ✓ Per indicar la persona o cosa destinatària o bé la utilitat d'una cosa: *Aquest vestit és per a la mare. / Aquesta aplicació serveix per a desar fitxers en un disc dur extern.*
- ✓ En expressions que indiquen límit temporal: *L'exercici és per a demà.*

- S'accepten *per* i *per a*:

- ✓ En les expressions lexicalitzades següents:
no haver-n'hi per (a) tant
no donar per (a) gaire més
- ✓ Per fer referència a l'orientació o intenció d'una acció:
Estudia per (a) metge.
- ✓ Per indicar opinió o punt de vista:
Per (a) la gerent, aquesta ha estat una reunió productiva.
- ✓ Per indicar finalitat o destinació quan la preposició va davant un infinitiu:
Aquesta aplicació serveix per (a) desar fitxers en un disc dur extern.

La locució prepositiva com a

- *Com a* s'usa per introduir un complement predicatiu. Equival a 'en concepte de', 'en qualitat de': *Com a cuiner, és dels millors de la comarca. / Parlava com a directora del projecte.*

Atenció! *Com a* es redueix a *com* davant els articles, els demostratius, els indefinits *qualcom* o *algun* i el possessiu *llur*: *És considerat com el mestre de la pintura. / És considerat com un dels mestres de la pintura. / L'edifici és considerat com quelcom extraordinari que cal conservar.*

- Aquesta locució prepositiva no s'ha de confondre amb l'adverbi *com*, que introdueix comparacions i equival a 'igual que', 'de la mateixa manera que': *És ferotge com un lleó. / És tan alt com son pare.*

No obstant això, en les expressions comparatives sense determinant i amb sintagmes adjectivals, en el parlar balear és acceptable també l'ús de *com a*: *S'estimen com / com a germans. Va obrir uns ulls com a plats / com plats.*

Les preposicions tòniques i compostes i les locucions prepositives

Cal tenir esment a usar de manera correcta algunes preposicions tòniques i locucions prepositives:

- De temps (*devers, cap a*): *Arribarem devers les dotze. / Surt de la feina cap a les tres.*
- Delloc (*rere, pels volts de, al capdavant de, al capdamunt de...*): *Passejava pels volts de la ciutat. / Al capdavant de la baixada, hi trobaràs la motxilla.*
- De finalitat (*per tal de, a fi de...*): *Vull parlar amb tu per tal d'enllestir els preparatius. / Va revisar bé l'examen a fi de treure bona nota.*

Atenció!

- La locució prepositiva *a base de* s'empra per indicar mitjà o instrument, incidint en el seu caràcter fonamental o bàsic: *El trespol està fet a base de formigó.*
Però per expressar la idea d'insistència o repetició d'una acció, cal emprar la locució *a força de*: *A força d'insistir-hi, ens concediren l'ajut.*
- La locució prepositiva **en base a* és incorrecta. La forma correcta depèn del context: *d'acord amb, a partir de...: Elaborarem l'informe a partir de l'esborrany.*
- Tampoc no és correcta l'expressió **en quant a*, que ha de ser *quant a*, o altres alternatives com *respecte a, en relació amb, amb relació a, pel que fa a...*: *Amb relació a allò que em demanares, hauràs de tenir una mica de paciència.*
- *Amb vista a* i *en vista de* tenen significats diferents:
 - ✓ *Amb vista a* equival a 'pensant en', 'amb la intenció de': *Han ampliat la carretera amb vista a reduir el trànsit.*
 - ✓ *En vista de* equival a 'tenint present', 'considerant': *En vista de l'èxit de la festa, la tornarem a fer l'any que ve.*

PERÍFRASIS VERBALS

Perífrasis verbals i construccions d'infinitiu

Construccions d'infinitiu

Hi ha diferents tipus de construccions sintàctiques que inclouen un verb en infinitiu, que poden establir relacions de causa-efecte amb la resta de l'oració, o que hi expressen valors aspectuals o temporals.

- Construccions de precedència o de causalitat (*en* + infinitiu)

Aquesta construcció introdueix oracions temporals que expressen precedència o simultaneïtat amb el verb principal, o bé precedència amb un matís de causalitat.

Quan expressa temporalitat es pot substituir per *quan* + verb:

En sortir de classe m'he topat la directora.

Amb valor causal té un sentit proper al de la construcció *com que* seguida d'un verb en forma personal:

En saber que venien, s'ha posat a ordenar el despatx.

Al costat de la construcció *en* + infinitiu, la qual és preferent en els registres formals, hi ha també la construcció *al* + infinitiu (*Al veure que no arribàveu, es varen començar a preocupar*).

En alguns parlars de les Balears, la construcció amb *en* es forma amb un infinitiu compost i expressa seqüenciació o precedència immediata respecte de l'acció del verb principal:

En + infinitiu compost: *En haver enllestit la feina, anirem a berenar.*

- Construccions temporals de posterioritat

Aquestes construccions introdueixen oracions subordinades adverbials que expressen un valor de posterioritat (l'acció del verb principal és posterior respecte a la de l'oració subordinada).

Després de/que + verb: *Anirem a berenar després d'enllestir la feina.*

Anirem a berenar després que hagi enllestit la feina.

Una vegada / Un cop (que) + verb: *Anirem a berenar una vegada (que) hagi enllestit la feina.*

Perífrasis verbals d'infinitiu

Altres construccions que inclouen formes verbals no personals, com ara l'infinitiu, són les *perífrasis verbals*. Es tracta de construccions formades per un verb auxiliar (conjugat), una partícula d'enllaç (segons els casos) i una forma verbal no personal. Aquesta estructura s'entén com un tot i expressa valors d'aspecte o de mode que no apareixen en el model de la conjugació del verb.

- Perífrasi de futur immediat (*anar a* + infinitiu)

S'utilitza quan l'acció del verb ha d'expressar futur immediat, sempre que s'usi en un context de passat:

Quan vares arribar, anàvem a preparar la reunió.

No obstant això, aquesta perífrasi no és correcta en un context de present: **Anem a*

començar la reunió.

En aquest cas, són possibles aquestes solucions: *Comencem la reunió, Tot seguit / Ara mateix començarem la reunió...*

VERBS QUE REGEIXEN PREPOSICIÓ

Verbs que regeixen preposició

Hi ha determinats verbs que, depenent de les seves característiques sintàctiques i semàntiques, exigeixen la presència d'una preposició, la qual determina el significat del verb. Les preposicions, generalment, són *a, de, en, amb, per*: *adherir-se a, aparellar-se amb, apassionar-se per, parlar de/sobre/amb, ficar-se en...*

Es dediquen al manteniment de l'enllumenat públic.

Va oblidar-se de dir que dilluns no vindria.

Discrepa en tot el que deim.

Per a aquesta operació comptam amb tot l'equip mèdic.

Recordau els casos de caiguda i canvi de preposició.

• Elisió de preposició

En els registres formals, davant una oració introduïda per la conjunció *que*, les preposicions *a, de, en* i *amb* s'elideixen. L'elisió és l'opció preferible en els registres formals, en els quals s'ha de suprimir la conjunció *que* o es poden fer servir altres construccions:

L'equip de prevenció s'oposa que s'avancin els horaris.

L'equip de prevenció s'oposa a l'avançament d'horaris.

L'equip de prevenció s'oposa al fet que s'avancin els horaris.

L'equip de prevenció s'oposa a avançar els horaris.

Aquesta elisió també es produeix amb la preposició *des de* (que s'escriu sempre separada) seguida d'una oració introduïda amb la conjunció *que*:

Des que va arribar tot és diferent.

• Canvi de preposició

El canvi de les preposicions *en* i *amb* davant d'infinitiu per *a* o *de* (segons el verb) és preferible en registres formals.

Pensa a dir-li.

Comptava a fer això.

VEU PASSIVA

La veu passiva

Les oracions amb veu passiva es construeixen amb el verb *ser*, seguit d'un participi i un complement agent, introduït amb la preposició *per*:

Un equip de psicòlegs ha organitzat el taller d'autoestima. (oració activa)
(Subjecte) (C. directe)

El taller d'autoestima ha estat organitzat per un equip de psicòlegs. (oració passiva)
(Subjecte) (C. agent)

El complement directe de la veu activa és el subjecte de la veu passiva; el subjecte de la veu activa és el complement agent de la veu passiva.

L'oració passiva se centra en el resultat de l'acció, més que no en qui fa l'acció (agent). Per això, a vegades el complement agent no apareix en l'oració:

L'incendi d'ahir migdia va ser extingit pels bombers.
L'incendi d'ahir migdia va ser extingit.

La passiva pronominal

Les oracions amb *passiva pronominal* permeten obviar qui fa l'acció. Aquests tipus d'oracions, que es construeixen amb el verb en tercera persona (singular o plural) precedit del pronom *es*, no solen tenir complement agent:

Es preveu el tancament del carrer.
Ja s'ha fet el recompte de tots els vots.

Si es vol fer visible el subjecte, generalment, la forma més neutra és construir la frase en veu activa:

La policia preveu el tancament del carrer.
El tribunal ha nomenat els diferents vocals.

No s'ha d'abusar de la utilització de la veu passiva perquè afecta la naturalitat del discurs.

CONJUNCIONS I LOCUCIONS CONJUNTIVES

Conjuncions i locucions conjuntives

Una *conjunció* és un mot invariable que enllaça, dins una oració, components que tenen la mateixa funció sintàctica o bé oracions completes. Aquesta relació pot ser de *subordinació*, en què un element depèn d'un altre, o de *coordinació*, en què els elements s'uneixen en una relació igualitària:

Avui volia anar a comprar al mercat, però m'ha estat impossible. (subordinació)
L'apartament està ben moblat i l'edifici és nou. (coordinació)

Una *locució conjuntiva* és un tipus de locució que fa la funció d'una conjunció: *no obstant això, tot i que, així com...*

Recordau el significat de *locució*: és un grup de dues o més paraules que formen una sola unitat lèxica, amb significat propi. N'hi ha diferents tipus, depenent de la seva funció gramatical.

Exemples: *per mitjà de* (locució prepositiva), *a posta* (locució adverbial), *tot i això* (locució conjuntiva)...

Conjuncions i locucions conjuntives de coordinació

Les *conjuncions de coordinació* es poden classificar en:

- *Distributives* (expressen una alternativa): *ara... ara, no solament... sinó (que)*
No solament va arribar tard, sinó que encara perdia temps parlant amb els companys!
- *Adversatives* (expressen oposició o contrarietat): *(i) tanmateix*
Ho veis? Tanmateix ha vingut tot d'una; no pot evitar preocupar-se.
- *Consecutives* (expressen conseqüència o conclusió): *de manera que*
Els diguérem que sí, de manera que ara hi hem d'anar.
Argumentà la seva defensa a la perfecció, de manera que el tribunal el va creure.
- *Continuatives* (expressen continuïtat): *encara, encara més, fins i tot, així mateix, d'altra banda, ni tan sols*
L'han castigat i encara se'n riu!
M'ha escomès tot d'una que m'ha trobat: encara més, m'ha renyat!

Els adverbis així mateix i tanmateix

Així mateix significa 'de la mateixa manera', 'també', 'igualmente'. És un connector molt utilitzat després d'un punt i seguit o a inici de paràgraf, quan es vol insistir en una mateixa idea:

Amb aquest treball, volem aportar informació nova sobre el contagi de malalties víriques. Així mateix, proposarem tractaments preventius homeopàtics.

Tanmateix té diversos significats. Un, molt usual en la llengua culta, és similar al d'una conjunció adversativa però amb més intensitat lèxica que un simple *però*. És equivalent, doncs, a *això no obstant, no obstant això, no obstant això, no obstant això* (arcaïtzant), etc.:

M'han enviat una resposta a la meva sol·licitud. Tanmateix, no han resolt totes les qüestions que hi plantejava.

Altres significats de *tanmateix* inclouen l'ús general que se'n fa en la varietat insular del

català, diferent de l'esmentat anteriorment. Els significats, en aquest casos, són equivalents a 'de totes maneres' (*Això no té gaire importància. Tanmateix fareu el que voldreu*) o a 'certament' (*Tanmateix ja té raó*).

La locució no obstant (això)

Aquesta locució adverbial pot indicar contraposició entre dos fets o bé expressar una restricció. Es pot utilitzar sola (*no obstant*) o acompanyada del mot *això*, ja sigui anteposat o posposat (*no obstant això* o *això no obstant*). En els registres formals, és més habitual i recomanable la construcció amb *això*.

La locució *no obstant* també pot anar seguida d'un sintagma nominal definit: *no obstant aquest fet, no obstant aquesta idea...*

No obstant l'ordre d'allunyament, el trobaren a cent metres de ca seva.

Fixau-vos també en el signe de puntuació que precedeix aquesta locució: un punt i coma, no una coma. Això és conseqüència de la pausa que aquesta locució provoca en l'oració, més intensa que la de la conjunció simple *però*, que té el mateix significat i que només requereix una coma.

Sinó i si no

No hem de confondre la conjunció adversativa o distributiva *sinó*, que s'escriu junta i amb accent a la *o*, amb la conjunció *si* seguida de l'adverbi de negació *no*, que s'escriu separada. En aquest darrer cas, pot ser condicional (indica una condició a l'oració principal) o concessiva (matisa l'oració principal).

- Adversativa (expressa oposició): *Els resultats no es publiquen avui, sinó demà.*
- Distributiva (expressa excepció): *No hi cap solució sinó aquesta.*
- Condicional + adverbi de negació: *Si no es publiquen els resultats avui, em queixaré.*
- Concessiva + adverbi de negació: *Demà em tornaran part del material, si no tot.*

La conjunció doncs

La conjunció *doncs* indica conseqüència o conclusió i equival a *per tant*. Mai no té valor causal i, per tant, no s'ha de confondre amb *perquè*, *ja que* o *puix que*:

Parlem, doncs, dels problemes que ens preocupen.

Ja hi som tots. Doncs podem continuar. [diferent de: *Podem continuar perquè ja hi som tots.*]

No ha arribat, perquè / ja que / puix que ha estat retingut en un control de trànsit.

**No ha arribat, doncs ha estat retingut en un control de trànsit.*

La conjunció idò

Aquesta conjunció és semblant a *doncs*, amb un valor bàsic consecutiu, però es restringeix als usos informals de la varietat insular del català.

L'origen de la conjunció *idò* és el següent: primer *doncs* emmudeix el so velar *c* (**dons*) i, després de la unió de la conjunció *i* amb **dons* (**idons*), es crea el singular *idò*. A Eivissa fins i tot s'empra una forma encara més reduïda: **do*. Com s'ha dit, en els usos formals s'ha d'emprar la forma completa original: *doncs*.

Conjuncions i locucions conjuntives de subordinació

Les conjuncions de subordinació es poden classificar en:

- **Temporals** (indiquen el temps en què es realitza l'acció de l'oració principal): *així que, d'ençà que, tan aviat com, de seguida que*

De seguida que hagi acabat l'informe, envia'l al cap de servei.

- **Modals** (indiquen la manera de realitzar una acció): *segons que*

Segons que vulguis estudiar, arquitectura o psicopedagogia, hauràs de fer un batxillerat o un altre.

- **Causals** (indiquen la causa d'allò que expressa l'oració principal): *atès que*

Varen suspendre el dinar atès que el germà gran es va posar malalt.

- **Finals** (indiquen la finalitat o l'objectiu d'allò que expressa l'oració principal): *a fi que, per tal que*

Vaig tocar la botzina a fi que em sentissin i sortissin tot d'una.

- **Condicionals** (estableixen una condició necessària perquè es dugui a terme allò que expressa l'oració principal): *mentre, només que, posat que, si de cas, sols que, llevat que, tret que, fora que, si no és que*

T'assegur que vindré, tret que caigui un diluvi.

Ho tenc ben clar: si de cas em criden, els diré que haurien d'estar empegueïts del que ofereixen.

- **Comparatives** (estableixen una comparació): *com més... més, com menys... menys*

Ja ho diuen: com més grans més ases!

- **Consecutives** (indiquen la conseqüència d'allò que expressa l'oració principal): *de manera que*

Ja ho sabem que t'han engegat de la feina, de manera que no ens venguis amb romanços!

- **Concessives** (indiquen una objecció, un obstacle o una dificultat respecte a allò que expressa l'oració principal): *per bé que, per... que..., si bé*

Per molt que m'ho supliquis, no hi aniràs.

La conjunció que completiva

És incorrecte ometre la conjunció completiva *que* a l'hora d'introduir una frase subordinada:

- *A en Frederic sí li agrada la carn.*
- A en Frederic sí que li agrada la carn.*
- *Us agrairé sol·liciteu hora.*
- Us agrairé que sol·liciteu hora.*

Per a què i perquè

Per a què no és una conjunció, sinó una preposició (*per a*) seguida d'un pronom interrogatiu (*què*).

- Per a què serveix la tableta?* (interrogativa directa)
- Em deman per a què serveix la tableta.* (interrogativa indirecta)

Com a conjunció, sempre s'ha de fer servir *perquè*, tant si és final (que regeix el verb en subjuntiu) com causal (que el regeix en indicatiu):

- Us hem repartit un test psicotècnic perquè el contesteu.* (final)
- No pot anar a l'entrevista perquè no té prou punts de currículum.* (causal)

ADVERBIS

Adverbi

Un *adverbi* és un mot invariable que modifica un verb, un adjectiu, un altre adverbi o tota una oració. Els adverbis poden aportar significació de lloc, temps, manera, quantitat...

- El globus se n'ha anat enlaire.* (lloc)
- He decidit que aquest estiu em tallaré la cabellera arran.* (manera)
- Amb tanta ansietat tenc fam tothora.* (temps)
- Per dinar solament faig primeria; és ben estrany que hi hagi darrerria a ca nostra!* (quantitat)

Locució adverbial

Una *locució adverbial* és un tipus de locució que fa la funció d'un adverbi (*tal vegada* = *potser*, adverbi de dubte). Té les mateixes característiques que un adverbi: és invariable i modifica verbs, adjectius i altres adverbis.

- Ja he fet feina a bastament avui; me'n vaig a caminar una estona.* (locució adverbial de quantitat)
- En Robert i en Frederic sens dubte que fan bona parella.* (locució adverbial d'afirmació)
- Qui sap si un dia les coses encara empitjoraran més i no podrem pagar el lloguer.* (locució adverbial de dubte)
- No m'agrada gaire aquesta pel·lícula; no em fa res deixar-la a la meitat.* (locució adverbial de lloc)
- A la foto sempre hi ha jugadors que surten drets i d'altres, a la gatzoneta.* (locució adverbial de manera)

Remarques sobre alguns adverbis de quantitat

Sols és sinònim de **solament**. És freqüent que vagi precedit de l'adverbi *tan* quan es vol reforçar: *Tan sols m'has de dir què has decidit.* = *Sols/Solament m'has de dir què has decidit.*

D'altra banda, *ni tan sols* és una locució continuativa (serveix d'enllaç entre mots o oracions) molt usual: *Ha quedat molt malament amb mi; ni tan sols m'ha fet una telefonada.*

No només, *no solament* i *no tan sols* són locucions equivalents. Molt sovint van seguides de *sinó* o de *sinó també*, per indicar emfàticament l'acumulació de dues circumstàncies o dos fets: *No només / no solament / no tan sols és lladre, sinó també traficant de drogues.*

Coordinació d'adverbis acabats en -ment

Quan dos o més adverbis acabats en *-ment* van seguits, és recomanable no suprimir la terminació en *-ment* de cap dels dos, sinó repetir-la: *Entraren a la casa ràpidament i silenciosament; És una mesura econòmicament, socialment i políticament errònia.* També és possible recórrer a l'ús de perífrasis: *d'una manera ràpida i silenciosa; des dels punts de vista econòmic, social i polític.*

També és correcta la reducció de la terminació del darrer adverbi, però sol emprar-se en texts de caràcter literari: *Està cansat físicament i psíquica.*

La reducció del primer adverbi sempre és incorrecta: **Està cansat física i psíquicament.*

Enlloc, alhora, aleshores i pertot

No s'han de confondre els adverbis *enlloc*, *alhora*, *aleshores* o *pertot* amb les expressions *en lloc de*, *a l'hora*, *a les hores* o *per tot*, formades per preposició + sintagma.

Pertot / per tot

- *pertot* és un adverbi: *Et veig sempre pertot arreu.*
- *per tot* és una preposició + indefinit: *Moltes gràcies per tot el que has fet.*

Enlloc / en lloc de

- *enlloc* és un adverbi: *Estic morta, no vull anar enlloc més.*
- *en lloc de* = *en comptes de*: *Em compraré uns texans en lloc dels calçons de mudar.*

Enlaira / en l'aire

- *enlaira* és un adverbi: *Segurament ronca perquè dorm panxa enlaira.*
- *en l'aire* és una preposició + SN: *En l'aire de la muntanya es nota l'olor de mata i pi.*

Alhora / a l'hora

- *alhora* és un adverbi (= 'al mateix temps'): *Tothom se'n va anar alhora.*
- *a l'hora* és una preposició + SN: *A l'hora de fer feina no vaig de coverbos.*

Aleshores / a les hores

- *aleshores* és un adverbi (= 'llavors'): *Entrà la directora de l'institut i aleshores tothom va callar.*
- *a les hores* és una preposició + SN: *A les hores punta sempre hi ha embossos a la rotonda.*

L'adverbi no i els quantificadors negatius

Quan els quantificadors *mai*, *res*, *ningú*, *enlloc* i *cap* van davant el verb, la frase es pot construir mantenint l'adverbi *no* (*Mai no he anat a Los Angeles*) o bé es pot elidir l'adverbi (*Mai he anat a Los Angeles*). En els registres formals, però, és més habitual i recomanable construir la frase amb *no*:

Ningú no vol tenir la culpa que el projecte hagi fracassat.

Enlloc no he trobat la pintura que cercava.

Cap medicament no aconseguirà curar-lo.

Passa el mateix amb les expressions *en ma vida*, *en sa vida*: *En sa vida no ha tengut una relació de més de sis mesos.*

Potser i pot ser

Aquestes formes corresponen a dues categories gramaticals diferents: *potser* és un adverbi de dubte i *pot ser* és la tercera persona del present d'indicatiu del verb *poder* més l'infinitiu *ser*.

Cal recordar que l'adverbi *potser* (com la resta d'adverbis de possibilitat) no admet el subjuntiu. Així, no és correcte dir **Potser vengui*, sinó que cal dir *Potser vindrà* o *Potser ve*. En canvi, si es fa servir el verb *poder*, sí que pot aparèixer el subjuntiu, precedit sempre de la conjunció *que*: *Pot ser que vengui*.

Altres adverbis de dubte són, per exemple, *per ventura*, *si de cas*, *qui sap...*

Per ventura va errat, però li hem de fer costat.

Qui sap com estaré demà; el mal de cap és imprevisible.

En canvi, en aquestes oracions hipotètiques no és correcte usar-hi l'adverbi *igual*:

**Igual parteix demà.*